

4. Рішко Л. Вплив рольових очікувань на характер сімейного спілкування подружжя. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 2011, 23: 147-149.
5. Хлопоніна Н. Є. Вплив рольових очікувань подружжя на характер сімейного спілкування. Актуальні проблеми психології, 2007, 3: 132-137.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Мироненко Ольга Володимирівна

здобувач вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: Кузьменко Юлія Володимирівна

ORCID ID: 0000-0003-2055-7634

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічних наук, професійної та початкової освіти,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Сучасна психологія приділяє велику увагу розвитку емоційного інтелекту, особливо серед молоді, оскільки він є важливим фактором формування особистості. В умовах сьогодення, зокрема через військові дії та інші стресові фактори, здатність підлітків регулювати емоції та взаємодіяти з оточенням стає надзвичайно важливою. Наукові дослідження свідчать, що емоційний інтелект є одним з ключових чинників, який сприяє соціалізації та адаптації молоді.

Дж. Гоулман, П. Саловой і Дж. Майєр, приділяли увагу вивченню різних моделей емоційного інтелекту [5, с. 43]. Серед вітчизняних науковців значним є внесок С. П. Дерев'янка та Т. В. Зайчикової, які досліджували розвиток цієї компетенції у підлітковому віці [3, с. 78].

Метою статті є теоретичний аналіз підходів до розвитку емоційного інтелекту у ранньому юнацькому віці та визначення його впливу на соціалізацію і міжособистісні відносини.

Виклад основного матеріалу. Емоційний інтелект — це здатність особистості правильно сприймати, виражати та керувати своїми емоціями, що є критично важливим для успішної соціальної адаптації [8, с. 72]. Він включає кілька ключових елементів: розуміння емоцій, їх регулювання та здатність до емпатії [4, с. 99].

Під час ранньої юності (15-18 років) відбуваються значні зміни у психологічному та емоційному розвитку підлітків, що підвищує важливість розвитку емоційного інтелекту [9, с. 87]. У цей період підлітки починають краще розуміти себе та інших, що сприяє зміцненню їхніх соціальних зв'язків [6, с. 56].

Важливим аспектом є вплив емоційного інтелекту на стосунки з однолітками. Підлітки з високим рівнем емоційного інтелекту легше адаптуються до нових соціальних ситуацій [1, с. 2] і краще справляються з емоційними викликами, з якими стикаються у своєму повсякденному житті.

Емпіричні дослідження також виявили гендерні відмінності у розвитку емоційного інтелекту. Дівчата частіше демонструють емпатію та співчуття, тоді як юнаки схильні до самоконтролю [3, с. 65]. Такі відмінності вказують на необхідність розробки диференційованих освітніх підходів.

Емоційний інтелект також позитивно корелює з академічною успішністю. Підлітки з розвинутими навичками регулювання емоцій краще долають стрес та конфлікти у навчальному середовищі, що покращує їхні результати [2, с. 45].

Гендерні відмінності у розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці є суттєвими, і їх вивчення дозволяє більш глибоко зрозуміти особливості емоційної поведінки підлітків. Зокрема, дослідження показують, що дівчата частіше проявляють здатність до емпатії та співчуття, тоді як юнаки більше схильні до контролю своїх емоцій [7, с. 80]. Це може бути пов'язано із соціальними стереотипами, які впливають на очікування поведінки хлопців і дівчат [6, с. 73].

Дівчата частіше знаходять підтримку через взаємодію та емоційні зв'язки з іншими людьми, в той час як хлопці надають перевагу логічному та раціональному вирішенню проблем [5, с. 60]. Ці гендерні відмінності вказують на необхідність розробки специфічних тренінгових програм для підлітків, які б враховували індивідуальні потреби хлопців та дівчат у процесі розвитку емоційного інтелекту [8, с. 88].

Сімейне оточення також відіграє важливу роль у розвитку емоційного інтелекту підлітків. Батьки, які активно демонструють свої емоції та надають підтримку своїм дітям, сприяють швидшому розвитку цієї компетенції у своїх нащадків [1, с. 2]. Водночас, у сім'ях, де емоційна комунікація обмежена, діти можуть мати труднощі у вираженні своїх емоцій і взаємодії з іншими людьми [9, с. 94].

Освітнє середовище також має значний вплив на розвиток емоційного інтелекту. Вчителі, які створюють позитивний психологічний клімат у класі, сприяють розвитку емоційних та соціальних навичок учнів. Групова робота, спільні проекти та інші форми взаємодії допомагають підліткам краще зрозуміти емоції інших людей та розвивати співпереживання [2, с. 45].

Розвинений емоційний інтелект також сприяє формуванню лідерських якостей у підлітків. Вміння зрозуміти емоції, керувати ними та мотивувати інших є важливими аспектами лідерства, які проявляються ще в юнацькому віці [2, с. 53]. Підлітки з високим рівнем емоційного інтелекту

частіше стають лідерами у своїх колективах, що сприяє розвитку їхніх організаційних та комунікативних навичок [3, с. 78].

Ці підлітки не тільки здатні краще керувати своїми емоціями, але й впливати на емоційний стан інших, що робить їх більш ефективними у різних соціальних ситуаціях. Здатність розуміти емоції допомагає їм приймати більш усвідомлені та відповідальні рішення [5, с. 60].

Крім того, розвиток емоційного інтелекту тісно пов'язаний з формуванням критичного мислення. Підлітки, які здатні аналізувати власні емоції та емоції інших, мають кращу соціальну адаптацію та відчувають більшу впевненість у своїх силах [8, с. 72]. Самосвідомість є важливою складовою емоційного інтелекту та сприяє прийняттю відповідальних рішень.

Висновки. Розвиток емоційного інтелекту у ранньому юнацькому віці сприяє формуванню психологічної стійкості та соціальних навичок підлітків, що є важливими для їхньої подальшої успішної соціалізації. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку ефективних освітніх програм для розвитку емоційного інтелекту.

Список використаної літератури

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект: чому це може бути важливішим за IQ / Д. Гоулман ; пер. з англ. В. С. Гуменюк. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – 464 с.
2. Саловей П., Майер Дж. Емоційний інтелект: теорія і практика / П. Саловей, Дж. Майер. – Харків: Основа, 2020. – 320 с.
3. Дерев'янку С. П. Розвиток емоційного інтелекту підлітків / С. П. Дерев'янку. – Київ: Видавництво НАН України, 2019. – 218 с.
4. Вахрушева Л. М. Психологія емоційного інтелекту в юнацькому віці / Л. М. Вахрушева. – Львів: Психологія і суспільство, 2021. – 232 с.

5. Колісник Л. О. Особливості емоційного розвитку юнаків / Л. О. Колісник. – Харків: Педагогічний прес, 2022. – 290 с.
6. Люсін Д. В. Емоційний інтелект і його роль у розвитку підлітків / Д. В. Люсін // Психологічний вісник. – 2021. – №3. – С. 25–39.
7. Гоулман Д. Емоційний інтелект: чому це може бути важливішим за IQ / Д. Гоулман ; пер. з англ. В. С. Гуменюк. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – 464 с.
8. Колісник Л. О. Соціально-психологічні аспекти розвитку емоційного інтелекту / Л. О. Колісник // Педагогічний вісник. – 2020. – №4. – С. 56–65.
9. Власова О. В. Методики розвитку емоційного інтелекту в освітньому процесі / О. В. Власова. – Дніпро: Видавництво Дніпро, 2019. – 180 с.

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Мельник Ольга

здобувач вищої освіти факультету психології та соціології

Харківський національний педагогічний

університет імені Григорія Сковороди

Науковий керівник: Кузнецов Олександр Ігоревич

ORCID ID: 0000-0002-1699-7859

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

Харківський національний педагогічний

університет імені Григорія Сковороди

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Сучасна особистість має вміти тримати та